

ಸಿಡಲು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಅವರು ತುಸು ಆಕಡೆ ಈಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಆ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಚಿಫ್ ಗಳನ್ನು ಮಡಚಿ ಟ್ರಂಕಿನ ಬಲಗಡೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ, ಇದೇನೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಸ್ತು ಅಂತ ಅವರು ಬಿಸಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ರೈಲುಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿಸಿದ ನಂತರ, ರೈಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ (ಆಗ ಇದ್ದುದು ಸ್ವೀಮ್ ಇಂಜಿನ್) ನಾನು ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ: “ಮಹಾರಾಜ್, ನಿಮ್ಮ ಟ್ರಂಕಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಬಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಗದದ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ.” “ಓ, ನೀನು ಕೊಟ್ಟೇಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ಬಾ, ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ತೆಗೆದುಹಾಕು” ಎಂದರು. ನಾನೆಂದೆ, “ಮಹಾರಾಜ್, ಗಾಡಿ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲ!” ಆಗ ಅವರು, “ಸರಿ, ಇರಲಿ. ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿರು, ಆನಂದವಾಗಿರು” ಎಂದರು. ನಾನು ಈ ಸಲ ಗೆದ್ದುಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ.

ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬೇಲೂರು ಮಠದಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗಿದ, “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸಲಿಲ್ ಯಾರು?” ನಾನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ, ಸ್ವಾಮಿ ಮಾಧವಾನಂದಜಿ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅದೇ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಕೂಡಾ ಇತ್ತು. ಆಗ ನನಗೆ ದುಗುಡವುಂಟಾಯಿತು. ನಾನಾದರೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ; ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೊರಕಿದ ಎಂಟಾಣಿ ಹಣವನ್ನು ಸಾಧುಗಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿದೆ, ಅದನ್ನೂ ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರು, “ನೀನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸದೆ, ನನ್ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ನನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದೆಯೋ, ಅವರಿಗೇ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.” ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಗ ನನಗೆ ಅದೆಂಥ ನೋವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ: “ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧುಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಂಥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಜೀವನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಚಿಫ್‌ಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ತೋರುವಷ್ಟು ಕೂಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ!” ನಾನು ದುಗುಡ, ಕೋಪಗಳಿಂದ ಆ ಧಾಟಿಯ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಭಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ನಾನೇಕೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದೆ? ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ ಮಾಧವಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಬರೆದ ‘ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಲೆಟರ್’ ನನ್ನ ಕೈ

ಸೇರಿತು. ಹೆದರುತ್ತಲೇ ಅವರ ಪತ್ರವನ್ನೊಡೆದೆ. ನನ್ನ ಅಸಭ್ಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಅವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೋಪಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ! ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ರೀತಿ ಬರೆದಿದ್ದರು:

“ಪರಮ ಸ್ನೇಹಪಾತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಸಲಿಲ್,

ನಿನ್ನ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಂಕಿಯಂತಿರುವ ಪತ್ರ ತಲುಪಿತು. ಪತ್ರವನ್ನೊದಿ ನನಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿಬಂತು. ನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡೆ, ನಾನಂತೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲು ಅಯೋಗ್ಯ. ಯಾಕೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಚಿಫ್‌ಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನೇನೋ ಚರಿತ್ರೆ ಓದಿದ್ದೀಯೆ, ಶಿವಾಜಿ ಹಾಗೂ ರಾಮದಾಸರ ಕಥೆ ನಿನಗೆ ನೆನಪಿದೆಯಲ್ಲ? ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಮದಾಸರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟ, ಆಗ ಗುರು ರಾಮದಾಸರು ಏನು ಮಾಡಿದರು? ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಮರಳಿ ಕೊಟ್ಟು, “ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ನೀನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡು” ಎಂದರು. ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿದ. ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ನೋಡೋಣ, ನೀನು ಈ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಚಿಫ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು(ವೆಯೆನು?)

ಎಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷಿ, ಮಾಧವಾನಂದ.”

ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಎಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ! ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೇನು ತಾನೆ ಹೇಳಲಿ! ಆ ಪತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಯಿತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹುಡುಕಿದರೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಧಕ ಮನೋಭಾವವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ; ಅಂಥ ಪತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ, ನನ್ನ ದೇಹತ್ಯಾಗವಾದ ನಂತರ ಎಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಉಳಿದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆದುಹೋಯಿತು - ನನಗೆ ವೃಥೆಯಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನ ಹಂತದವರೆಗೂ ಇಳಿದು ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ, ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಚಿಫ್‌ಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ! ❀

ಪ್ರೀತಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದುದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಕಾಶವು ತುಚ್ಛ ಭಾವೋದ್ವೇಗ ಮತ್ತು ಆಸೆಗಳ ಮೋಡಗಳಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಈ ಪ್ರೀತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಬೀರಬಲ್ಲದು.
—ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮದಾಸ್

ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ

ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ (ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮವಿದೆ). ಸರ್ಕಾರವು ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜೀವವಿಮಾ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಇದೇ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ನಮ್ಮಿಂದ ಹಣ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಇದೇ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಒಂದು ಷರತ್ತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಷರತ್ತಿನಂತೆ ನಡೆದರೆ ಅವನು ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಷರತ್ತಿಗೂ ಭರವಸೆಗೂ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಗವಂತನು ಹಾಕುವ ಷರತ್ತು ಇದು: ಅನ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು, ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು (ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ). ಅಂದರೆ ಭಕ್ತನು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅವನಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಭೌತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅವನಿಗಾಗಿ. ಅವನೊಡನೆಯೇ ಭಕ್ತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತಾನೆ (ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತ). ತನಗಾಗಿ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಭಕ್ತರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ದೇವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಭಗವಂತನೇ. ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಮೂಲಭೂತವಸ್ತುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ನಾವು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ - ಯೋಗವೂ ಇಲ್ಲ, ಕ್ಷೇಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಾಗ ಸಮಾಜ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ-ಯಾರು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ, ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದುರ್ಬಳಕೆಯಿಂದ ದುಃಖ. ನಾವು ಬೀದಿನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಊಟವನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಕಚ್ಚಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ

ಹರಡಿ ಯಾವ ನಾಯಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟ ಸಿಗದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೋ ನಾಯಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ.

ಆದರೆ ಭಕ್ತನ ವಿಚಾರ ಬೇರೆ. ಅವನು ತನಗಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಅನ್ಯ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲದೆ

ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೂ ಅದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಲವಾರು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಗುಂಪಿನ ಹಸುಗಳು ಬೇರೆ ಹಸುವೊಂದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಯ್ದು ಓಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರು ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೋ ಮಾಡಲು ಹೋದರೆ ಅವನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇರಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಅಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಬಿದಿರಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯು ಬೇಗ ಆರಿಹೋಗುತ್ತದೆ - ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಿದಿರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬದಲಾಗಿ ಅದು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಉರಿಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನೇ ಒಳಗಿನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಇಂಧನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆ ನಿರಂತರವಾಗುತ್ತದೆ - ಅನನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುವಂತೆ ಮೂರು ವಿಧದ ಸಾಧನೆಗಳಿವೆ: ೧. ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ೨. ಮಂಗನಂತೆ ಮತ್ತು ೩. ಇರುವೆಯಂತೆ.

ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರುತ್ತಾ ಬಂದು ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಕುಕ್ಕತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹುಶಃ ಅಲುಗಾಟದಿಂದಾಗಿ ಹಣ್ಣು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಅದು ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಸಾಧಕರು ಆತುರದಲ್ಲಿ, ಜೋರಾಗಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧನೋತ್ಸಾಹವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗ ಏನು

ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಂಬೆಗೆ ಹಾರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಣ್ಣು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಜೀವನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಯದಿಂದಾಗಿ ಸಾಧನಾಪಥದಿಂದ ಸಾಧಕನು ದೂರವಾಗಬಹುದು. ಇರುವೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥದ ಕಡೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಸುಖಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕನು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರಿಮುಟ್ಟುವ, ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಖಚಿತತೆ ಇದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ತೀವ್ರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತಃಸೋತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎರಡು ಧಾರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಇಬ್ಭಾಗ ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಇದು ನಿರಂತರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ... ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಅಂತಃಸೋತವು ವೃಥಾ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರೆನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನೆಂದರೆ ಮೇಲ್ನುಬಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಮುಖ ಸೋತಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿಸುವುದು... ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಜಾಗೃತಗೊಳ್ಳುವುದು” (ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ, ಪು. ೩೭೬-೭೭). ಹೀಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರೊಡನೆ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರದರ್ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಎಂಬ ಕ್ರೈಸ್ತ ಸಂತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ದೇವರೊಡನೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಚರ್ಚನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಮಂದಿರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಗಾಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಗವಂತನೊಡನೆ ಮೌನವಾಗಿ, ನಮ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಬಹುದು... ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಮಯವು ಬೇರೆ ಸಮಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೂಲಕ ದೇವರೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಕೆಲಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕ ಅವನೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.” (Practice of Presence of God)

ಭಗವಂತನ ಅನನ್ಯ ಚಿಂತನೆಗೆ ಕರ್ಮ ಒಂದು ಅಡಚಣೆ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯ ಚಿಂತನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ - ಎರಡಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಅಥವಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಮಾಡದಿರುವುದು ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲಂತೂ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕರ್ಮ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ದೇವರನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

**ಯ ಇಚ್ಛತಿ ಹರಿಂ ಸ್ವರ್ತುಂ ವ್ಯಾಪಾರಾಸ್ತಗತ್ಯೈರಪಿ |
ಸಮುದ್ರೇ ಶಾಂತಕಲ್ಲೋಲೇ ಸ್ನಾತುಮಿಚ್ಛತಿ ದುರ್ಮತಿಃ ||**

“ಯಾರು ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನು ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಸಮಾನ.”

ಈ ರೀತಿ ಅನನ್ಯ ಭಗವಚ್ಛಿಂತನೆಯೇ ಭಕ್ತಿಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ:

**ದ್ವಿತಸ್ಥ ಭಗವದ್‌ಮಾರ್ತ್ ಧಾರಾವಾಹಿಕತಾಂ ಗತಾ ।
ಸರ್ವೇಶೇ ಮನಸೋ ವೃತ್ತಿಃ ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥**

“ಭಗವದ್‌ಸಂಬಂಧವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಿಯು ಕರಗಿ ಭಗವಂತನ ಕಡೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು.”

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ: ಅರಗನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ತಗುಲಿದರೆ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಗಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಅದು ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೆಂಕಿ ತಗುಲಿದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಕರಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಅದು ಬೆಂಕಿಯ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಆಕಾರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಈ ಅರಗು ಇರುವಂತೆ. ಅದು ವಿಷಯಜಗತ್ತಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೂ ಭಾವೋದ್ವೇಗದ ಬೆಂಕಿ ತಗುಲಿದಾಗ ಕರಗಿ ಆ ವಿಷಯದ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ವಿವಿಧ ಭಾವವಶದಿಂದ ವಿವಿಧಾಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಭಗವದ್‌ಭಕ್ತಿಯ ತಾಪಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿ ಅದು ಭಗವದಾಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಅದು ವಿಷಯಾಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಗವದ್‌ವೃತ್ತಿ ರೂಪಿತವಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಅನನ್ಯ ಚಿಂತನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಅನನ್ಯ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ (೯:೨೨). ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನೇ ಆಶ್ರಯವಾಗುತ್ತಾನೆ – ಭೌತಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೂಡ. ಅಂತಹ ಭಕ್ತನ ಊಟಬಟ್ಟೆಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ದೇವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದೇವರು ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಲಾಸ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂಲಭೂತ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಬಯಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ – ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಾಯಿಯು ಬರಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗೋಣಿ ಚೀಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದು ಮಲಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂತ ಥೆರೆಸಾ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಈ ದೇಹದ ಒಂದು ದೋಷವೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಷ್ಟೂ ತನಗೆ ಆವಶ್ಯಕ

ವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.” ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಚಿಂತೆಯೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ... ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ಕೊರತೆಗಿಂತ, ಅದರ ಅಧಿಕವೇ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತದೆ.”

ಅನನ್ಯ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಗವಂತನೇ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅವನು ಮಹಾ ಪಂಡಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಆ ಜ್ಞಾನವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ವರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ಭುತಾನಂದರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ: ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಿ ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ಅಳತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅಳತೆಯ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಧಾನ್ಯ ರಾಶಿಯಿಂದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರು ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತನು ಯಾರ ಪ್ರೀತಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೇವರನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವರೇ ಅವನಿಗೆ ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಕೊರತೆಯನ್ನೂ ನೀಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ – ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಗಿರೀಶಚಂದ್ರ ಫೋಷನ ವಕಾಲತ್ತನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗ ಎಂದರೆ ಮತ್‌ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಂ – ಭಗವಂತನನ್ನು ಪಡೆಯುವಿಕೆ, ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಎಂದರೆ ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿರೂಪಂ – ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗದಿರುವಿಕೆ. ಯೋಗ ಎಂದರೆ ಒಂದಾಗುವಿಕೆ – ಭಗವಂತನೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವಿಕೆ; ಭಗವತ್ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವುದು – ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ನಿಜ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ನಾವು ಏನು ಕೊಡಬೇಕು? ಅವನು ನಮ್ಮಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಸರಿ. ಯಾವ ಬಡವನಿಗೂ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅವನು ನಮ್ಮಿಂದ ಕೇಳುವುದು ಪತ್ರ (ಎಲೆ), ಪುಷ್ಪ (ಹೂವು), ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರು (ಗೀತೆ, ೯:೨೩). ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಎಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರಾದಿ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಇವು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದುವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ (ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಸಸ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ